
Hjärtesorg.

Af E.

I.

Sakta sjönk solen mot skogen i väster. Stilla sommarkväll låg öfver näjden.

På mossbänken framför hyddan satt gamle Väinö, den vise åldringen, tankfullt lutad mot sin staf. Hans drömmande blick dränkte sig i ljushafvets dallrande purpur, och de ädla dragen lyste i aftonsolens glans; och klarare ännu var den frid, som sken ur hans inre.

Men han väcktes ur sin hänryckning. Med skygga och dröjande fjät, med blicken mot marken sänkt närmade sig Lisa, sondottern, den älskade. Hon kom ej som vanligt med lek i sin håg, men som en ångerfull synderska kom hon. Och utan att hälsa den gamle, utan att småle som förr stannade hon tveksam ett stycke ifrån.

Då vände gubben sin blick, och Lisa kände ett styng i sitt hjärta. Hon höjde sitt hufvud och såg bedjande på den gamle; och en hviskning bröt fram öfver hennes läppar:

»Fader . . . jag har ej besökt dig på länge . . .»

»Min dotter», svarade gubben, och hans röst ljöd mild som en västanfläkt, »människor söka mig, när de sörja. Så länge du var barn och oskulden sjöng i din själ, så länge var du *min* fröjd. Men nu ser jag ett moln på din panna och en tagg i ditt hjärta, nu har barndomen flytt – och nu blir den gamle *din* tröst.»

Och farfaderns ord lyfte en sten från Lisas bröst. Hon kände sig så fri med ens, hon kastade sig till hans fötter och grät. Hon lutade sitt hufvud mot den vises knä, och hans hand strök svalkande öfver hennes hår.

Sedan, när gråten var slut, ljud åter åldringens stämma:

»Dig trycker en sorg. Berätta mig den.»

Då hviskade Lisa dröjande på hvart ord:

»Jag älskade honom så, mitt hela hjärta var hans . . . och han öfvergaf mig och bedrog mig.»

Hon tystnade, och gamle Väinö var tyst. Men hon kände sig styrkt af hans stumma sympati, och så bröt det ut, när minnena trängde sig på:

»Jag såg honom en gång i skogen, när jag plockade bär åt mor. Vi kände icke hvarandra, men när han gick förbi mig och betraktade mig, då darrade jag och vågade icke blicka in i hans ögon. Sedan var det mig så ensamt, ända tills jag kom hem till mor och tjänade henne. Och då tänkte jag icke mera på honom. Men en gång, när jag läste med bybarnen på kyrkbacken, kom han och bad att få höra på. Först blef jag nästan skrämnd och vågade knappt fortsätta med skolan, men så kom jag ihåg dig, farfar, och bjöd åt honom plats på en sten. Där satt han hela tiden, medan vi läste, och jag hade icke mod att se på honom. Men jag visste, att han var så vacker . . . Nästa söndag, ack, farfar, hvarför kom han igen? Han kom hvarje gång, och mitt hjärta klappade häftigare för hvar gång. Och så dröjde han en stund efter det småbarnen gått och talade med mig. Och hans stämma klang så vacker, den ljöd i mina öron långt efter, och jag måste gråta, när jag blef ensam; och mor frågade stundom, hvad som fattades mig och hvarför jag icke sjöng; men rösten svek mig, när jag skulle sjunga. O, jag visste icke, hvad det var åt mig . . .

»Men sedan, fader, sedan kom en annan tid. Skall jag våga berätta för dig om den? En afton följde Arno mig hem genom skogen. Och medan vi vandrade sida vid sida, förtäljde han mig en saga, som han sade. 'Där satt en fågel på grenen och sjöng; han var ensam i hela vida världen, och hans sång var därom så klagande. Då flög en liten fågel förbi, men stannade lyssnande och kom och satte sig på grenen bredvid. Och hon såg med stora ögon på sångarn, och den blicken var så djup, att han tystnade; han kunde ej längre klaga öfver sin ensamhet. Han kände sig ej ensam längre, när han fick skåda in i den lilla fågelns ögon – och fastän hon nästa ögonblick skulle flyga bort, så ägde han ett minne att lefva på.' . . . Men, farfar, jag förstod honom genast. Och jag hade icke mod att flyga bort. Han såg på mig, och jag såg på honom, och det var så underligt. Och så låg jag vid hans bröst och snyftade, och han nästan bar mig hem.

»O, farfar, hvad jag nu var lycklig! Alla dagar kunde jag sjunga, och hela världen sjöng för mig: blommorna och fåglarne och solen. Och mor hon hlef så glad. Jag omtalade allt för henne, och fastän hon förskräcktes i början, måste hon slutligen taga del i min lycka. Hon glömde sina krämpor och blef som ung på nytt. Och vi lefde som i himmelen från morgon till kväll . . . Hvad jag älskade Arno, min Arno, min Arno. . . .»

Lisa lefde helt upp i sina minnen; ett återsken af den svunna lyckan gled öfver hennes anlete. Hon varseblef ej gamle Väinö, som sorgset blickade ut i rymden.

II.

»Och därför glömde du mig.»

Det var gamle farfar, som talade.

Den unga flickan spratt till. Hon genmälte hastigt:

»Visst icke, fader. Ofta tänkte jag på dig. Och vet du, allt skönt, som du lärt mig, omtalade jag för Arno. Han tyckte mycket om, att du sagt, att kärleken var det högsta och enda i lifvet, och han talade om att besöka dig tillsammans med mig. Därför kom jag ej håller, ty jag ville hämta Arno med mig och bereda dig en glad öfverraskning och visa dig, att jag nu riktigt förstod, hvad kärleken var.»

Men den gamle skakade sorgset på hufvudet och sade mildt, men allvarligt:

»Nej, barn, du hade hela tiden en dunkel känsla, att din gamle vän ej skulle glädjas.»

Det var som om Lisa plötsligt vaknat till besinning och åter skådat verkligheten i ögonen. Med en hastig blick såg hon upp på gubben vid sin sida och begrof därpå ansiktet i sina händer.

»Ack ja, far», klagade hon, »till dig talar man alltid sanning. Men förlåt mig, jag kände icke igen mig själf. Ända sedan jag började älska Arno, är jag som delad i två personer. Nu ser jag det åter klart, när jag är hos dig. Om jag faller ned i den ena, och det gjorde jag nyss och det gjorde jag alltid, när jag var med Arno, då glömmes jag den andra och tänker på ingenting, men Arno fyller hela min tanke . . . Och när jag var ensam och tänkte – ja, ja, du sade det, farfar, då framträdde din bild, och då var det blott som om hälften af mig skulle hört Arno till och den andra dig, och då fick jag dem ej ihop. Men jag var ändå lycklig, ty jag hoppades, att allt skulle bli bra. . . .»

»Men sedan, far, sedan blef det allt bara mörker. Arno öfvergaf mig, han älskade mig ej mer. En dag kom han ej mer. Och en gång, när jag råkade honom, var han kall och likgiltig. Jag kan ej beskrifva i ord, hvad jag kände. Mitt hjärta skrek och ville älska, och ändå nästan hatade jag honom. Å – jag var icke god då, men jag led så rysligt.

»Och sedan dess kom jag ständigt ihåg dig. Jag tyckte, att jag var en stor brottsling och att du icke skulle kunna älska mig, och likväl visste jag icke, hvori mitt brott bestod. När jag såg tillbaka, hade jag intet ondt grjort – jag hade blott älskat och blifvit bedragen.

»Ack, farfar, hvarför skall jag vara så olycklig? Min barndom var så lugn och säll. Jag älskade mor så mycket, gamla, sjuka mor, och hjälpte henne och var hennes glädje och tröst. Och jag hjälpte barnen i byn och lärde dem läsa, och fastän vi voro fattiga, lade jag af för de fattiga af det lilla vi fingo från väfstol och trädgård. Jag var så lycklig, när jag kunde göra godt, och du lärde mig, att kärleken var det högsta. . . .»

»Men när Arno kom, då var jag plötsligt så ensam. Ingen, tyckte jag, älskade mig riktigt . . . förrän när Arno – o, aldrig mer får jag känna en så gränslös lycka! Hvarför är lifvet så sorgligt? Hvarför öfvergaf du mig, Arno?»

»Lisa, du *var* ju icke så lycklig. Du berättade just, att din själ var som delad.»

Åter spratt flickan till vid gubbens ord, och åter skänkte hon honom halft förskräckt, halft tacksam en blick.

»Fader, det går rundt i mitt hufvud, när jag minnes Arno, men när du talar, kännes det så förunderligt lugnt. Säg mig nu – o nej, jag vet, att du gör det! – du älskar mig som förr?»

»Kärleken är evig och oföränderlig», svarade den gamle mildt; »det är blott dina tankar, som gått andra vägar.»

»Ack, farfar, trösta mig! Det flög en så besynnerlig tanke i mitt hufvud. Var det alltså *det*, som var mitt hrott, att jag ej älskade dig öfver allt?»

Och i plötsligt känslöfall kysste hon den gamle lidelsefullt på handen.

Men gubben smålog lugn som alltid.

»Det *var* så», genmälte han sakta, men tillade genast: »ty genom gamle skrynkliga Väinö talar sanningens ande. Och densamme anden bor i ditt eget hjärta, men du hör ej dess röst, ty ditt hjärta är sargadt, och du ropar efter balsam på dess sår. Men trampa modigt på hjärtat, så skall anden låta förnimma sin röst.»

Lisa lyssnade uppmärksamt och vände sig därpå häpen och spörjande till den gamle.

»Så har du aldrig talat förr!»

»Nej, ty det kommer med lidandet. Du hade aldrig förr känt dig söndersliten i ditt inre. Oskulden lefver i anden, men dess lif är en lek; den vet ej däraf. Men syndafallet delar människan i tu, och då rusar själen blindt i fördärfvet, om hon ej förmår urskilja andens stämma. Dock säll är den, som afstår från allt och återvänder till anden.»

»Hvad du talar dunkelt, fader», sade flickan, nästan darrande på orden. »Sådan visdom har jag förr ej hört.»

»Min dotter, vänd åter till lifvet i anden, tysta allt uppror i ditt inre och lef som du lefde, förrän du visste af godt eller ondt, då skall du förstå den dolda visdomen i mina ord.»

Men nu reste sig Lisa med häftighet ur sin ställning på marken.

»Hvad menar du, farfar?» utropade hon. »Vill du, att jag skulle afstå från Arno, att jag icke skulle få älska honom, att jag skulle döda alla känslor inom mig, att jag skulle blifva kall och likgiltig och förneka allt det mänskliga uti mig? O, vise, behåll då din visdom!»

Därpå utbrast den stackars flickan i plötslig förtviflan:

»Arno, Arno, hvi öfvergaf du mig?»

Och så kastade hon sig snyftande på marken.

Gamle Väinö svarade intet, och under en stund hördes blott Lisas snyftningar. Men så tog gubben till orda, och hans klangfulla stämma ljöd mäktig och gripande och tvang ovillkorligen Lisa att lyssna.

»Hvad var det första af allt, som den gamle lärde dig, Lisa? Minnes du ännu de kvällar du sprang hit upp i yster glädje oeh underfull lyssnade till hans ord? Lärde han dig då att döda känslorna, att blifva kall och likgiltig oeh förneka det mänskliga? O, Lisa! Hvem var det, om icke den gamle som visade dig det sköna i kärleken? Hvem var det, som lärde dig förstå blommornas rena tankar och fågelns glädtiga känslor oeh sommaraftonens vemod och himmelens oändliga djup? Hvem var det, som lärde dig älska den sjukas kval, den hjälplöses rop, den fattiges trasor och den okunniges vetgirighet? Hvem var det, om icke den gamle? Och han skulle befalln dig att släcka din kärlek till den, som du älskar! Så sade aldrig anden . . .»

Lisas snyftningar hade upphört. Hon hade rest sig på knä och andlöst hört på den vises tal. Nu häfde sig hennes barm, och läpparna rörde sig, men hon fann ej ord att uttrycka sina känslor.

Gubben fortsatte:

»Kärleken är visdomens fulländning, *kärleken*, men ej sinnenas lust, ej den *egna lyckan* . . . Varsnar du ej, barn, att i dina häftiga känslor för den du kallar din Arno du icke älskade honom, utan dig själf i honom, din egen lycka genom honom? Och detta är människans syndafall, att hon blef betagen i sig själf och förälskade sig i sin egen lycka. O, dåraktiga människobarn, som suckar efter det egna jaget, när hela världen du har att älska! Andens lif är sällheten, och andens lif är kärleken, men sällheten är icke begränsad till en form, och kärleken är icko bunden vid det egna jaget – fri är den och breder sig ut i oändligheten . . .

»Gå, min dotter, gå och öfvertänk visdomens ord. Stig in i dig själf och skåda. Och var utan fruktan. Men när anden manar dig, kom åter till den gamle . . .»

Se, solen har gått ned, och fågelns har gömt sitt hufvud under vingen.

Och Väinö reste sig och räckte handen till afsked åt flickan; och stödd på sin staf, stapplade han in i den låga hyddan.

Men Lisa såg efter honom tankfullt och drömmande, och så vandrade hon hemåt i sommarnattens klarhet – långsamt som hon kommit.

III.

Och åter var det afton och solnedgång, och åter satt Väinö på mossbänken framför hyddan. Men sommarn hade flytt med sitt varma famntag, och björken hade vissnat i ensam saknad.

Trött hvilade den gamles hufvud mot skuldran. Ögonen voro slutna, och anden dvaldes i andra världar.

Ett sakta prassel hördes. Den vise for upp och såg sig spanande omkring. Men det var blott en liten sandödlå, som före den långa vintersömnen tog sig en sista motion.

Och gamle Väinö suckade och mumjade för sig själf:

»Du dåre, som alltjämt hoppas . . . Sju gånger fjorton gånger har sol gått upp och ned och än har *hon* ej synt. Och du tänkte så stort om Lisa, du väntade så mycket af henne . . . Du gamle, din kraft förlamas – skall visdomen med dig gå i grafven? . . . Aftonstjärnan tindrar i väster; du natt, skall du sänka dig ned, innan morgonstjärnan tändes i öster?»

Åter rätade den vise åldringen på sig och riktade sin späjande blick mot skogsdungen, där stigen löpte ned till byn. Då – var det en synvilla? Med brådsakande steg, nästan springande rörde sig en mänsklig varelse i riktning mot den plats, där den gamle satt.

Och Väinö reste sig upp, darrande af sinnesrörelse. Ja, det var Lisa, den efterlängtade; han kände igen henne; de långa lockarna fladdrade för vinden. Lisa, Lisa – hans hopp hade ej varit förgäfves!

Och nu, när hon närmade sig, när hon blott var på några få stegs afstånd från honom och ropade »farlar, farfar!» nu sträckte han ut sina armar och log sitt förlåtande leende, färdig att sluta henne i sin famn och ingjuta i henne sin starka ande och sin kärlekskraft och skänka henne sin visdom.

Men Lisa kastade sig till hans fötter och omfattade hans knän och vände mot honom sitt ansikte, blekt och aftärdt och förgråtet. Men beslutsamhet lästes i blicken och orden flödade från munnen:

»O, farfar, jaf orkade ej! . . . Hvad jag kämpat och lidit och klappat på. Dina lärdomar hafva skakat min själ, dina ord hafva trängt till djupet af mitt hjärta. De hafva sönderslitit mitt bröst, och jag har måst trampa det själfviska under fötterna, men det ropar och kvider, och min ande har icke kraft att skänka mig frid. Men nu kallade mig anden att söka dig. Nu vet jag, att du och endast du har visdomen, frälsningen, friden. Och nu kommer jag för att mottaga, för att fordra kunskapen af dig eller också gå under i förtvivlans natt.

»Fader, du visade mig det bedrägliga i min kärlek till Arno, och när jag en gång såg, hur kunde jag mera vara blind? Intet tillfredsställde mig längre. Allt var bara villa, bara lögn bara bedrägeri. Äfven om Arno vändt åter och erbjudit mig sin kärlek å nyo, så hade det ej skänkt mig någon tröst. Jag visste, att hans känslor voro idel själfviskhet, och jag visste, att mina voro detsamma – och det såg jag så tydligt, att själfviskhet var lidande och lögn. Men det andra lifvet, det var mig också så främmande. Lifvet i anden, lifvet i den barmhärtiga kärleken, som du öppnade mitt Öga för och som jag omedvetet lefde som barn, också det hade förlorat sitt behag. Jag åtrådde det ej, det var mig ingen lycka, *hvarför* skulle jag då lefva det? Jag var själfvisk, själfvisk, såsom aldrig förr jag varit, och dock kunde jag ställa mig utanför och betrakta min egen själfviskhet. Och jag dömde mig och beslöt, att jag skulle förneka mig själf och lefva barnalifvet i kärleken. Men, fader, jag kllude det ej, tråden hade gatt af, jag återfann ej mera den rätta anden, min själ var full af tvivel och den frågade alltjämt: *hvarför* det ena, *hvarför* det andra?

»Och så kommo där stunder, då jag afundades människorna, som vandrade i blindhet och sökte lyckan i sin okunnighet, den själfviska lyckan – men de funno den, fader, de funno den och voro nöjda. Ack, om äfven jag fått älska och vara älskad – hvad gjorde det, om kärleken var blind och själfvisk? Jag hade fått njuta af stundens glömska och drömma mig fri från sorger och smärta . . . och då vred jag mig i trånad efter Arno . . .

»Men nej, dessa stunder voro svaghetens. Ty så kom det förfärliga.

»Mor – mor dog! Hon dog af sorg. Och det var jag, som dödat henne.

»Hon hade ingen glädje mer af lifvet. Aldrig sjöng jag mer för henne. Ofta var jag bitter, ovänlig, ohjälpsam. Hon såg ej, hur jag led i mitt inre, hon kände ej längre igen mig – och så förmådde hon ej lefva mera.

»O, hur skall jag försona detta, hur skall jag godtgöra, hvad jag brutit mot henne, mot dig, mot alla?

»Farfar, du vet det – du kan råda mig! Jag är ensam, ensam, endast du står mig åter, och du är den ende, som äger visdom. Hvad än det skulle kosta mig, hvilka kval jag än måste genomgå – nu måste jag veta, hvarför allt är som det är, nu fordrar jag af dig kunskapens ursprungsord. Och när du gifvit mig det, och när jag fått frid i min själ, då skall jag gå ut bland människorna och ropa högt åt dem, att de icke skola handla som de nu göra och som jag har gjort, utan se sanningen och lefva i kärleken. Och jag skall vandra från by till by, tills min kropp ej mer förmår bära mig, och jag skall förkunna frälsningen, tills min tunga ej mer förmår tala.»

Flickan tystnade. Hennes tal hade kvällt fram med lidelsefull häftighet, och med utesäglig ångest såg hon upp på den gamle, vid hvilkens fötter hon alltjämt låg.

Hnr full af medlidande och kärlek var ej den blick, som mötte hennes ur den vises strålande ögon! Och hur dallrade ej hans stämma af sympati och aningsfull tillit, när han yttrade sakta:

»Salig är du, som luttrats i själavåndans eld, ty dig skall vederfaras en stor glädje.»

Och han sänkte sin hand på hennes hjässa och mumlade tyst en bön.

Då var det, som om det hårda brustit i hennes blick och det bittra flutit bort ur hennes hjärta. Och en ro, en svalkande ro sänkte sig ned i hennes själ, trängde in i hennes kropp, göt sin balsam på såren och vaggade sorgen till sömns.

Med en suck sjönk hon sakta till marken, ögonen slöto sig, och ett leende spred sig kring munnen. Men gubben böjde sig ned och tog den späda varelsen i sina armar. Hans lemmar tycktes återvinna sin ungdoms spänstighet, och med segerstrålande anlete bar han den slumralldes in i sin hydda.

Men solen hade åter gått ned, och höstnatten bredde sitt flor öfver näjden.

IV.

Hvilken strålande höstmorgoll, hvilket kvitter af småfåglar i den kala björken strax utanför hyddan! Gamle Väinö, som vakat hela natten i bön och begrundande, närmade sig fönstret och öppnade det på vid gavel. Den friska morgonluften strömmade in och sökte upp hvar minsta vrå i det lilla rummet. Och se, där borta på britsen låg en flicka, ung och blek som morgonens grynnillg, men leende ljuft i sin slummer. Och luftens ande blef ej förlägen, utan tryckte i flykten en kyss på flickans svagt rodnande kind.

Men gubben stod vid fönstret och skådade ut på morgonsolens lek med dimmorna i dalen. Han såg, huru dimmorna gjorde motstånd och kämpade för sitt lif i det långsta, men hur för ljusets segerande framfart de tvungos att vika undan och fördunsta i rymden.

Och vise Väinö mumlade för sig själf:

»Skall den gamle än få glädjas? Skall dag för honom än gå upp och morgonstjärnan tändas? Se, ljuset strålar ren i öster och skingrar tviflets dimmor. Du svage, som misströstad om himlens seger. Nu skall hon vakna till det nya lifvet, och visdomssolen skina genom tiderna. Ja, segerrik är anden.»

Och gubben log ett lycksaligt leende.

Då hördes lätta steg på golfvet hacom honom och en blyg stämma hviskade: »Farfar.»

Den gamle vände sig om, och där stod Lisa, den återfunna, väckt af morgonluftens smekning, men med sälla drömmars purpurskimmer ännu öfver sitt anlete. Hennes blick var på samma gång himmelskt strålande och underfullt spörjande, liksom om själen blickat in i tvänne världar och ännu icke vetat, hvilkendera den tillbörde.

»Farfar», hviskade hon, darrande på rösten, »en så underbar dröm, en så lefvande dröm . . . eller var det en dröm?»

»Ej en dröm, men en blick in i verklighetens rike», svarade den vise, som om han vetat, hvad hon menade. »Du har nu skådat det efterlängtrade. Sanningen har visat sig ohöljd för din själ, och du har sett, hvem människan är. Kom, mitt barn, låtom oss sätta oss på bänken där borta, och så må du berätta mig allt, hvad du erfarit i natt i andens rymder, innan minnet fördunstar i sinnenas värld.»

Och han ledde den darrande flicka till bänken, och de togo plats bredvid hvarandra, och så begynte Lisa i sakta och drömmande ton:

»Hur skall jag kunna berätta det, farfar? O, jag var fri som en fågel i sky, och en ängel i skimrande dräkt stod inför mig. Det var du och dock icke du. Han bad mig följa sig, och vi vandrade öfver en bro af pärlor i rägnbågens färger och kommo till ett land, där marken skiftade i silfver. Men det var som högt på ett bärg, och vi gingo genom en rad af små änglar i snöflingedräkter. Så nådde vi toppen, och ett gyllene Ijus omhvärfde oss. Ack, där satt en krets af strålande män, så sköna som gudar hvar enda; och jag ville böja mitt knä i tillbedjan, men den högste talade till mig helt vänligt: 'Välkommen till oss, du ande från jord, du är införd i gudarnes boning. Dig unnats att lefvande stiga hit upp, ty du täres af törst efter visdom. Som din afsikt är god och ditt hjärta är rent, så må du få skåda det dolda. Vänd sedan åter och trösta din jord med ett budskap från himmejens rike. Frid åt allt lefvande, ljus i allt mörker, sanning och kärlek i världen.'

»Så talte han, och alla hviskade 'frid', och hela rymden dallrade af salig tjusning. Men min ängel höjde sin hand och pekade utåt. Jag vände mig om och skådade vida omkring. O, hvilka syner jag såg, hela världen låg utbredd för ögat, hela lifvet upprulladt för blicken.

»Och se, då var där en tafla, som trädde fram, och ofvanför den stod i silfverskimrande bokstäfver: Hvad som var.

»Men det kändes så underligt, när jag såg på den taflan. Där var en flicka, som grät, och en yngling, som stod framför henne. Han hade älskat henne, men nu sade han henne farväl. Och hon bad på sina knän, att han ej skulle öfverge henne. Men då syntes på afstånd en annan flicka, ännu skönare än den förra, och ynglingen stötte den gråtande ifrån sig och skyndade till den andra, som också älskade honom.

»Och jag pinades i mitt hiärta. Ty jag kunde se in i deras själ och såg, att de alla älskade hvarandra. Ack, hvarför vandrade de i blindhet i sina kroppar och visste icke af, att de älskade hvarandra? Men då varseblef jag sådana små underliga varelser, som med trådar af eld sutto fast i deras kroppar, och de drogo de blinda hvart de ville och gjorde dem ännu mer blinda. Och jag såg, att det var så med alla människor, och det var så sorgligt.

»Men så framträdde plötsligt en ny tafla och då kändes det ännu underligare. Ofvanför den stod i purpurglänsande bokstäfver: Hvad som är, och den föreställde också en gosse, som lämnade en flicka ensam att sörja, men hon lefde med en gammal gumma, som var hennes mor.

»Och vet du, farfar! Jag kände igen personerna. Gossen var den gråtande flickan från den föregående taflan, flickan var gossen, och modern var den andra flickan. Och jag förundrades och förskräcktes.

»Då sade min ängel förklarande:

»'När andarne hvila hos Gud, älska de hvarandra, men när de träda ut ur Gud, för att arbeta, glömma de det. Men Guds lag är kärlek, och den säger, att andarne skola älska, äfven när de arbeta och lida. Därför, när andarne träda in i kroppens mörker och icke känna värmen från sitt eget ljus, förenns naturens kraft med deras kroppar, och så dragas deras kroppar till hvarandra, och de lära sig på det sättet småningom att älska och att efter många misslyckade försök känna igen sitt eget sanna väsen. Se nu på de tre personerna i dessa båda taflor. I den första är den gråtande flickan en lekbåll endast för naturens kraft, och gossens känslor för henne ha redan kallnat; han älskar nu den andra flickan. Denna flicka ser du på följande tafla som moder åt den gosse hon sist älskade, hvilken nu är hennes dotter och lär sig älska utan lidelse. Men gossen på den förra taflan handlade icke kärleksfullt, när han öfvergaf sin flicka. Och se nu, därför får han nu som flicka mottaga samma lidande ur den hand han då försmådde.'

»'Underbart', sade jag, 'men gjorde ej den flickan, som se'n blef moder, också emot kärlekens lag, när hon lät sin älskade öfverge en annan? Skall ej hon upplysas därom?'

»Jo visst, skåda nu!»

»Och jag såg på den andra tallan: den delade sig i tre. Den första bilden visade alla personerna lyckliga och glada. Ynglingen och flickan älskade hvarandra, modern älskade dem båda. Hon hade således lärt sig mest af kärleken. På den andra bilden öfvergaf gossen flickan – och på den tredje dog modern af sorg.

»Men i samma ögonblick kände jag en häftig stöt i mitt hjärta, och som ett aflägsset eko hörde jag en röst ropa namnet Lisa. Och då vaknade jag, farfar, men med den besynnerliga, den förfärande känslan, att den där flickan på den andra taflan var jag – och att den där gossen på den första taflan också var jag.

»Säg mig nu, farfar, nu begriper jag icke, drömmer jag eller är jag vaken? I mitt bröst bor ännu den lyckliga känslan af att jag varit hos gudarne och att jag talat med änglar, men, far, hvad hetyda de där taflorna och hvarför är jag så orolig?»

»Har jag då varit här på jorden förut? Har jag lefvat här före detta lif?»

Och Lisa fattade den gamle vid handen och såg honon ängsligt spörjande i ögonen.

Den vise Väinö reste sig upp och genmälte allvarligt:

»Du sade det, barn.»

Och så trädde han fram till fönstret och vinkade sondottern till sig.

»Se, hvilken härlig jord vi människor lefva på, se, hvilken skönhet öfverallt oss omger i tusen olika former! Blommor växa och blommor vissna, vinter kommer på sommarglädje, och natt sluter dag i sin mörka famn – men sommar segrar åter öfver köld och snö, nya blommor spira upp ur jordens barm, och sol för efter natt till nytänd dag. Formerna födas och dö, men lifvet är ett, anden är en, och odödlighet är dess väsen. Den skapar och förstör, dell danar och förgör, men själf är den fri och oändlig. Så är det ock med människan. En ande är hon – anden är hon. Hon tager sig en kropp och kastar bort den, hon tager sig en ny och nöter ut den, och vandrar genom tiderna. Odödlig är hon, o, hvarför sörjer människan?»

»Min dotter, böj ditt hjärta för Guds under. Härligt är lifvet, härlig är döden, människan är en ande. Hon går från lif till lif och samlar visdom. Och vid hvarje steg uppåt växer hennes hjärta, mer och mer lär hon känna sitt väsen – slutligen i sin kärlek famnar hon allt lefvande.

»Barn, hvarför sörja? Skåda framåt, du har din tillvaro i det oändliga, du lefver i det eviga och du bäres upp af en aldrig slocknande kärlek. Lär också du dig att älska. Blif också du medveten af din delaktighet i det oändliga, det eviga, den aldrig slocknande kärleken. Hvad äro jordiska fröjder? Sekundernas illusioner. Hvad äro jordiska sorger? Den smärtsamma födelsen till en större visdom, en större sällhet, en större kärlek.

»O, träd in i det nya lifvet! Du har mottagit kunskapens elddop. Dina ögon hafva öppnats, nu kan du skåda, nu ser du anden, där förr du blott såg former, nu ser du lifvet, där förr du blott såg död och smärtor, nu ser du frid och glädje och fullhet, där förr du blott såg tomhet. Var stark och gå ut till ditt arbete!

»Människorna äro andar, de älska hvarandra, de skola lära älska hvarandra. Gå ut och förkunna det högt för dem! I din ålders vår har du skådat sanningen.

»O, härliga lott att kunna hjälpa! *Det* är den stora hemligheten. Människorna skola lära sig älska för att lära sig hjälpa. Det sanna arbetet, Guds arbete, är att hjälpa. Min dotter, min älskade, du har fått förmågan, sälj ej bort den, låt den ej förtära sig själf. Följ ängelens råd och bringa det himmelska budskapet till sörjande jord.»

Den gamle tystnade. Stora tårar rullade ned för hans fårade kinder.

Men Lisa smög sig till hans bröst och yttrade sakta, melodiskt:

»Farfar, hvad det är stort, hvad det är skönt! Jag känner människan, jag känner Guds ande, nu är Lisa död och sörjer ej mer – o, hur jag älskar Arno och dig och mor, som dog, och alla – alla. Ser du, änglarne omge oss, och du, farfar, är en af dem – nu känner jag dig först – de höra mitt löfte och blicka vänligt leende på mig. Ja, jag lofvar med hela min själ att följa dem och dig i spåren och hjälpa människornas barn och skänka tröst åt de bedröfvade. Jag skall förkunna dem sanningen och visa dem

---

vägen till Gud och lära dem att älska – och I skolen bistå mig, I goda makter. Fader, gif mig din välsignelse!»

Men morgonsolen sken på en gubbe, som slöt en ung flicka till sitt bröst, och fåglarna jublade i trädens kronor.

(Teosofisk Tidskrift 1900, 6:te och 7:de häft, Juni o. Sept. 1900, s. 210-224.)